

УДК 338.242

Коверга С.В.

*доктор економічних наук, професор
професор кафедри управління та адміністрування*

Тасиць С. О.

*аспірант кафедри теорії і практики
технологічної та професійної освіти
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»*

ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ: ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА ПЕРЕШКОДИ РОЗВИТКУ

В Україні інноваційна система формується під впливом безлічі об'єктивних факторів: розмірів, наявності природних і трудових ресурсів, географічного розташування, особливостей історичного розвитку, наявності та дієздатності інститутів держави та форм підприємницької діяльності. Основними рушійними силами її інноваційної системи є приватний сектор, урядові агентства та лабораторії, університети, некомерційний приватний сектор, пов'язані один з одним в єдиний комплекс. При цьому роль приватного сектора полягає в розробці технологій на основі власних досліджень і ринковому освоєнні інновацій, роль держави – у сприянні виробництву фундаментальних знань і комплексів технологій стратегічного характеру, створенні та забезпеченні сприятливого інвестиційного клімату, глобалізації наукових досліджень і впровадженні науково-технічного прогресу.

Структурно-логічний та теоретико-практичний аналіз трансформації національної економіки України дозволив виявити певні закономірності, що перешкоджають ефективному функціонуванню вітчизняної інноваційної системи:

- українське суспільство перебуває в стадії розвитку факторів виробництва та в початковій стадії конкурентного розвитку економіки;
- місцеві органи влади та парламент не мають єдиної концепції розвитку та підтримки національних інтересів;
- орієнтація національної економічної системи до інновацій виявляє практичну відсутність проривних технологій, які повинні бути спрямовані на зростання масштабів виробництв та підвищення якості продукції;

– інфляція забезпечує ухилення від оподаткування, високий рівень цін і темпи їх зростання негативно впливають на фінансову систему;

– обсяги державних доходів залежать від рівня оподаткування: при перевищенні рівня оподаткування більш 50 % надходжень, що має місце в Україні, доходи від бізнесу йдуть в тінь;

– в науці превалує технотронний уклад: теоретичні та фундаментальні дослідження поступаються місцем прикладним, що дає більш швидкий економічний ефект, але гальмує розвиток НТП в країні.

Управління Національної інноваційної системою України здійснюється на основі програмно-цільового методу – через формування, затвердження та забезпечення виконання програм (інноваційних проектів) різного рівня.

Порядок формування і виконання програм (інноваційних проектів) різного рівня визначається Кабінетом Міністрів України.

Фінансування наукової, науково-технічної, інноваційної та іншої діяльності здійснюється з таких джерел: кошти державного і (або) місцевих бюджетів; власні кошти організацій; позикові кошти; інноваційні фонди; іноземні інвестиції; інші засоби відповідно до законодавства.

Інформаційне забезпечення функціонування Національної інноваційної системи України здійснюється органами державного управління відповідно до їх компетенції в рамках державної системи науково-технічної інформації шляхом видання інформаційних матеріалів про пропонувані для реалізації інновації та інноваційних проектах.

Кадрове забезпечення функціонування Національної інноваційної системи України здійснюється шляхом підготовки науковців вищої кваліфікації, фахівців інноваційного менеджменту на основі державного замовлення, а також за ініціативою суб'єктів господарювання.

Основні функції і завдання управління інноваційною системою України на галузевому рівні:

розробка та реалізація стратегії інноваційного розвитку галузі;

забезпечення фінансування галузевих програм інноваційного розвитку;

забезпечення виконання та контролю за показниками інноваційного розвитку галузі;

виконання заходів Державних програм;

інформаційне забезпечення інноваційного розвитку галузі;
створення товаропровідної мережі всередині країни і за кордоном;
зміцнення кадрового потенціалу галузевої науки;
науково-технічне прогнозування інноваційного розвитку галузі;
розвиток високотехнологічних виробництв і збільшення їх експортного потенціалу.

З метою визначення перспектив інноваційної системи України розглянемо специфіку її структури, визначимо чинники, які впливають на характер інноваційних процесів.

1. У вітчизняній практиці однією з найбільш поширеною формою організації інноваційних процесів стали технологічні парки.

2. Успіхи інноваційних процесів в Україні криються швидше у спадщині науково-дослідницького та проектно-конструкторського забезпечення індустріалізації та розвитку ВПК в колишньому СРСР, ніж у конкурентних стратегіях підприємств на сучасному етапі.

3. Характерною рисою інноваційної системи України виступає територіальна розосередженість інноваційних процесів.

Додатковими чинниками неефективності функціонування інноваційної системи України виступають:

– відсутність зв'язку між наукою та практикою господарювання, формальність наукових досліджень в більшості ВНЗ;

– відсутність механізмів ефективної реалізації та оцінки ефективності національних науково-технічних програм (фінансування не конкретних бізнес-планів інновацій, а бюджетів дослідницьких організацій, недосконалість законодавчої бази стимулювання інноваційного розвитку, некомерціалізованість результатів дослідницької діяльності через нерозвиненість інфраструктури, тощо).

Отже, можна зробити висновок, що українська інноваційна система знаходиться на початковому етапі свого формування, оскільки взаємодія учасників інноваційного процесу є наднизькою, рівень використання ІКТ є недостатнім, а інституційні умови розвитку інноваційної діяльності – несприятливими.